

ผลกระทบของมาตรการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต เพื่อการเกษตรของประเทศไทยต่ออุตสาหกรรมและความสอดคล้องกับพันธกรณี ภายใต้ GATT มาตรา 20

Impact of Thailand's Import Bans of the Three Agricultural Substances; Paraquat, Chlorpyrifos,
Glyphosate to the Thai Agricultural Industry and Compliance with
Article 20 of the General Agreement on Tariffs and Trade

ลักkana จันทรโท

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร 10200

Lakkana Jantho

Faculty of Law at Thammasat University Prachan Road, Bangkok 10200

E-mail : lakkana.jant@gmail.com

(Received: 1 July 2023; Revised: 26 July 2023; Accepted: 20 February 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาในเรื่องของผลกระทบจากการที่รัฐบาลของประเทศไทยได้มีการออกมาตรการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต ซึ่งเป็นสารเคมีที่ใช้สำหรับภาคการเกษตรของประเทศไทยต่ออุตสาหกรรมในประเทศไทย และศึกษาว่ามาตรการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade หรือ GATT) มาตรา 20

GATT มาตรา 20 เป็นข้อยกเว้นทั่วไป (General Exceptions) ที่อนุญาตให้ประเทศที่เป็นสมาชิกออกมาตรการเพื่อปกป้อง คุ้มครองผลประโยชน์ของประเทศตนเอง ซึ่งประเทศที่เป็นสมาชิกอาจใช้มาตรการใด ๆ ที่อาจเป็นการขัดกับหลักการของความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลกได้ แต่จากการใช้มาตรการเหล่านั้นจะต้องใช้เท่าที่จำเป็นไม่เป็นการทำตามอำเภอใจ (arbitrary) หรือเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่สมเหตุสมผล (unjustifiable discrimination) และในขณะเดียวกันนั้นจะต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างเคลือบแฝงต่อการค้าระหว่างประเทศด้วย

จากการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า การที่รัฐบาลของประเทศไทยออกมาตรการห้ามนำเข้าและจำกัดการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรนั้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยในหลายๆ อุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมถั่วเหลือง อุตสาหกรรมน้ำมันพืช อุตสาหกรรมอาหาร และ

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ตลอดจนห่วงโซ่อาหาร ซึ่งจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศไทย นั้นการออกมาตรการดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่ามาตรการของประเทศไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) เพราะไม่เข้าข่ายมาตรการที่จำเป็น และมาตรการของประเทศสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (g) แต่ยังไม่สอดคล้องกับส่วนของชาโป

คำสำคัญ : ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า ข้อยกเว้นทั่วไป การกีดกันทางการค้า

Abstract

This research focuses on the impact of the Thai government's import ban on paraquat, chlorpyrifos, and restrictions on the use of glyphosate. Which is a chemical used for the agricultural sector of Thailand to the industry in Thailand and to study whether such measures are consistent with obligations under Article 20 of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT).

GATT Article 20 is a General Exceptions that allows Member States to take measures to protect the interests of their own country Member countries may take any measures that may be contrary to the principles of the Agreement under the WTO. But the use of those measures must be used sparingly, not arbitrary, or unreasonable discrimination. (unjustifiable discrimination) and at the same time not implicit barriers to international trade.

From this study, it was concluded that the country's government has issued measures to prohibit imports and limit the use of chemicals for agriculture. May cause an impact on Thailand's industrial sector in many industries, whether it is the agricultural industry. soybean industry vegetable oil industry food industry and the animal feed industry as well as the food chain. From the impact that has occurred on the industry within Thailand, the issuance of such measures, the author considers that the country's measures are not consistent with the obligations under GATT Article 20 (b) because they do not fall into the category of necessary measures. and that the country's measures are consistent with its obligations under GATT Article 20(g), but not yet consistent with Chapo's.

Keywords : General Agreement on Tariffs and Trade, General Exceptions, Tariff Barriers

บทนำ

ประเทศไทยภาคเกษตรกรรมนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่งพืชที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก นั้นได้แก่ถั่วเหลือง อาจกล่าวได้ว่าถั่วเหลืองนั้นเป็นรากฐานของอุตสาหกรรมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมน้ำมันพืช อุตสาหกรรมนม อุตสาหกรรมอาหาร หรืออุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ถั่วเหลืองจึงเป็นพืชที่มีบทบาททางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก¹ แต่จากการศึกษาพบว่าการผลิตอาหารในกลุ่มธัญพืช ถั่วเมล็ด และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วลิสง รวมไปถึงถั่วเหลืองนั้นมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด เช่น เถ้าหูก้อน ฟองเถ้าหูก เถ้าเจียว นมถั่วเหลือง เป็นต้น² ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่เกษตรกรไทยยังมีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชอยู่อาจเป็นเพราะภาคเกษตรกรรมของสังคมไทยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความสามารถในการจัดการผลผลิตและมีฐานะที่ยากจน ซึ่งหากทำเกษตรแบบอินทรีย์นั้นผลผลิตที่ได้จะมีปริมาณน้อยกว่าการทำเกษตรที่ใช้สารเคมีเพราะการใส่ปุ๋ยอินทรีย์เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต่อความต้องการธาตุอาหารของพืช อีกทั้งการนำสารกำจัดศัตรูพืชที่ได้จากธรรมชาติมาใช้ในการกำจัดศัตรูพืชนั้นก็ไม่ได้ผลต่อศัตรูพืชบางชนิด และการทำเกษตรแบบอินทรีย์นั้นผลผลิตที่ได้มักมีคุณภาพที่ต่ำกว่าการทำเกษตรแบบใช้สารเคมี อีกทั้งการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชยังเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้อีกด้วย³

แต่อย่างไรก็ตามจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่เพิ่มมากขึ้นนั้นก็อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ด้วย กล่าวคือเกษตรกรบางรายมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ถูกต้อง ไม่ปลอดภัย ส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง โดยอาการเฉียบพลันอาจมีตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับที่รุนแรงแก่ชีวิตทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความเข้มข้นของสารเคมี ความเป็นพิษ และปริมาณของสารเคมีที่ได้รับ ส่วนอาการเรื้อรังนั้นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะค่อย ๆ สะสมอยู่ในระบบของร่างกายทำให้เกิดความผิดปกติและทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมา โดยที่สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะสามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายทางไม่ว่าจะเป็นการสัมผัสทางผิวหนัง การรับประทานอาหารและน้ำดื่มที่มีการปนเปื้อนของสารเคมี การสูดหายใจโดยเอาละอองที่ฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศเข้าไปในร่างกาย⁴

¹ กลุ่มสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร, *การปลูกถั่วเหลือง 2555* (19 มีนาคม 2564) กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ <<http://www.agriman.doe.go.th/km62/download/2361book.pdf>>.

² สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม, *สภาพความเสี่ยงในอาหารกลุ่มธัญพืช ถั่วเมล็ด และผลิตภัณฑ์* (19 มีนาคม 2564) เว็บไซต์ <http://www.nfi.or.th/foodsafety/upload/research_risk/pdf/grains.pdf>.

³ --, *ระบบการทำเกษตรอินทรีย์* (19 มีนาคม 2564) เว็บไซต์ <<https://sites.google.com/site/adecmju2602/kestrkrmm/khx-taek-tang-rahwang-kestr-xin-thiy-kab-kestr-khemi/kestr-xinthriy/hlak-kar-tha-kestr-xinthriy/kar-tha-kestr-xinthriy-ni-rabb-pluk-phuch/khxdilaea-khx-seiy-khxng-kestr-xinthriy>>.

⁴ กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, *ข้อมูลการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในประเทศไทย* (17 มกราคม 2564) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข <<http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/210>>.

การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์แล้วก็อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ อีกทั้งพิษภัยของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชยังสร้างความเสียหายต่อระบบนิเวศเป็นอย่างมาก เมื่อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ซึมลงสู่ดิน สัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในดินก็จะได้รับสารพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยตรง และจากการที่สัตว์ที่อยู่ในดินได้รับผลกระทบนั้นก็อาจส่งผลให้สภาพดินนั้นเสื่อมสภาพลง น้ำซึมผ่านลงดินได้ยากขึ้น สารอินทรีย์ที่อยู่ในดินก็ลดลงและส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชที่เพาะปลูก⁵ นอกจากนี้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชยังสามารถปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำได้ ซึ่งในบางกรณีก็น่าจะเป็นผลกระทบทางอ้อมจากการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ทำให้พืชในแหล่งน้ำนั้นเน่าเป็นผลให้สัตว์น้ำหลากหลายชนิดขาดออกซิเจนในการหายใจ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำยังเป็นสาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำหลายชนิดตายลง⁶ อย่างไรก็ตาม การได้รับพิษในปริมาณน้อยแต่ได้รับเข้าไปในระยะเวลาที่ยาวนานและเรื้อรังของสัตว์น้ำอาจส่งผลร้ายแรงกว่าพิษชนิดแบบเฉียบพลันเพราะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและกระบวนการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งอาจสร้างความเสียหายต่อความอยู่รอดและการเจริญพันธุ์ของสัตว์น้ำด้วย⁷

ด้วยเหตุนี้ทำให้ทางรัฐบาลของประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้มีการห้ามนำเข้าและจำกัดการใช้สารเคมีเกษตรสามชนิด ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต (จำกัดการใช้) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกษตรกรผู้ใช้ และประชาชนได้รับอันตรายหรือเสียชีวิตจากสารเคมี อีกทั้งยังเป็นการปกป้องสิ่งแวดล้อมที่จะได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีอีกด้วย ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาแนวทางปฏิบัติของรัฐในการดำเนินนโยบายและการปรับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต และมีความสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้มาตรา 20 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade; GATT) (“GATT มาตรา 20”) โดยเฉพาะในเรื่องการคุ้มครองชีวิต และสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช รวมไปถึงเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อาจสูญพันธุ์ หรือหมดสิ้นไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบปัญหาของกฎหมายและการใช้บังคับจากการที่ได้ห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต ของประเทศไทย
2. เพื่อให้ทราบว่ามาตรการที่ประเทศไทยได้ห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตนั้นสอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ GATT มาตรา 20

⁵ ฝ่ายข้อมูล มูลนิธิชีววิถี, สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและความเสื่อมโทรมในระบบนิเวศ (23 เมษายน 2563) BioThai <<https://biothai.net/node/8688>>.

⁶ เพิ่งอ้าง

⁷ Michelle Davis, *Pesticides and Aquatic Animals: A Guide to Reducing Impacts on Aquatic Systems* (19 มีนาคม 2564) เว็บไซต์ <<https://www.pubs.ext.vt.edu/420/420-013/420-013.html>>.

3. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินนโยบายและมาตรการทางกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต ของประเทศไทยภายใต้ GATT มาตรา 20

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยในการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต และพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ GATT มาตรา 20

สมมติฐานของการศึกษา

1. กฎหมายของประเทศไทยที่มีการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต ส่งผลกระทบอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการเกษตรของประเทศไทยซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญในประเทศไทย

2. มาตรการของประเทศไทยนั้นยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้องค์การการค้าโลก

ขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นในการศึกษาและวิเคราะห์หลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ปรากฏอยู่ภายใต้ GATT มาตรา 20 โดยเน้นศึกษาในประเด็นที่ว่าด้วยการคุ้มครองชีวิต และสุขอนามัยของมนุษย์ สัตว์ และพืช รวมไปถึงเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อาจสูญพันธุ์ หรือหมดสิ้นไป รวมถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในของประเทศไทยเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่เกษตรกรผู้ใช้สารเคมีเกษตรสามชนิด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัญหาของประเทศไทยจากการที่ได้ห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการเกษตรของประเทศไทย

2. ทราบถึงมาตรการที่ประเทศไทยได้ห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตนั้นมีความสอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ GATT มาตรา 20

3. ทราบถึงการดำเนินนโยบายและมาตรการทางกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตของประเทศไทย

4. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยในการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต และพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ GATT มาตรา 20

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีการสัมภาษณ์และขอข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร ซึ่งจะเป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากหนังสือ

ข้อตกลงระหว่างประเทศ บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ บทความผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเว็บต่าง ๆ ที่ได้แสดงไว้บนอินเทอร์เน็ต โดยการศึกษาจะใช้รูปแบบทั้งการอธิบายและการวิเคราะห์ถึงตัวของ GATT มาตรา 20

ผลการวิจัย

ในประเทศไทยมีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในการกำจัดศัตรูพืชมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และในปัจจุบันนี้เกษตรกรไทยมีการใช้สารเคมีที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากต้องการที่จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ปลูกไว้นั้นปราศจากโรคและแมลงที่มาทำลายจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิต ซึ่งการใช้สารเคมีเกษตรในการกำจัดศัตรูพืชที่มากเกินไปจนเกินความจำเป็นนั้นอาจส่งผลกระทบต่อในหลาย ๆ ด้าน ด้วยเหตุนี้เองทำให้รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สารเคมีเกษตรจึงมีนโยบายในการจำกัดการใช้และห้ามใช้สารเคมีเกษตรบางชนิดที่อันตรายร้ายแรง ซึ่งสารเคมีทางการเกษตรที่ประเทศไทยได้มีการจำกัดการใช้และห้ามใช้ในภาคเกษตรกรรมนั้นประกอบด้วยสารเคมีเกษตรสามชนิด ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต (จำกัดการใช้)

1. พาราควอต (Paraquat) เป็นสารเคมีกำจัดวัชพืชที่เกษตรกรมักนิยมใช้ในการฆ่าหรือกำจัดวัชพืช ซึ่งการใช้สารพาราควอตนั้นอาจมีผลกระทบต่อมนุษย์ กล่าวคือ หากมนุษย์สัมผัสกับสารพาราควอตโดยตรงก็จะส่งผลให้ผิวหนังไหม้เป็นแผลพุพอง ผิวหนังอักเสบ และถ้าสารพาราควอตมีความเข้มข้นมาก ๆ ก็จะมีโอกาสที่จะถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือดมากขึ้นซึ่งอาจอันตรายรุนแรงถึงชีวิต อาจกล่าวได้ว่าการที่มนุษย์ได้รับสารพาราควอตเข้าไปทางผิวหนังและเข้าสู่กระแสเลือดนั้นก็ไม่ต่างจากการที่รับประทานเข้าไป นอกจากนี้สารพาราควอตยังสามารถนำไปสู่โรคพารกินสันได้โดยไม่ต้องสัมผัส เพียงแค่รับประทานพืชผักต่าง ๆ ที่มีการปนเปื้อนของสารพาราควอตเข้าไปก็ส่งผลให้เกิดโรคพารกินสันได้⁸ และถึงแม้ว่าพาราควอตที่ถูกดูดซึมเข้าไปในร่างกายนั้นจะมีส่วนน้อยแต่ก็มีฤทธิ์มากพอที่จะทำให้เกิดอันตรายต่ออวัยวะภายในร่างกายได้ เช่น ปอด ตับ และไต เป็นต้น⁹

2. คลอร์ไพริฟอส (Chlorpyrifos) เป็นสารเคมีที่ใช้ในการกำจัดแมลง โดยสามารถเข้าสู่ร่างกายได้โดยการกิน การสูดหรือหายใจ และสามารถเข้าสู่ร่างกายได้ทางผิวหนัง อีกทั้งยังเป็นสารเคมีที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทอีกด้วยนอกจากนี้คลอร์ไพริฟอสยังส่งผลให้เกิดความเป็นพิษต่อระบบสืบพันธุ์ อันตะระบบโลหิต ความผิดปกติของตับ สมอง และการเจริญเติบโตของตัวอ่อน และในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ได้รับสารคลอร์ไพริฟอสเข้าไปในร่างกายจะส่งผลให้เกิดความผิดปกติของระบบประสาท การเคลื่อนไหว และ

⁸ กนกกร แซ่เบ้ และ โกวิท โพธิสาร, *สยามพาราควอต ประเทศอาสารพิช* (14 เมษายน 2563) WAY <<https://waymagazine.org/siam-paraquat/>>.

⁹ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี PoisonCenter.mahidol.ac.th, *พิษจนศาสตร์ และพิษพลศาสตร์* (13 เมษายน 2563) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี <<https://med.mahidol.ac.th/poisoncenter/th/dx-cov/Kinetic/kinetic>>.

ส่งผลต่อระบบหายใจ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้วย เพราะในปัจจุบันเกษตรกรมักนิยมจ้างฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความเสี่ยงในการรับสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้น¹⁰

3. ไกลโฟเซต (Glyphosate) มีชื่อทางการค้าว่า ราวด์อัฟ (Roundup) เป็นสารกำจัดวัชพืชที่มีสีเหลืองอ่อนจนถึงสีน้ำตาล เป็นส่วนผสมที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ยาฆ่าหญ้า โดยไกลโฟเซตนั้นเป็นสารที่มีความเป็นพิษสูงต่อสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ โพรโทซัว สาหร่ายชนิดเล็ก และครัสเตเชียนในระบบนิเวศแหล่งน้ำ ประกอบกับการที่ปัจจุบันนี้เกษตรกรนิยมใช้ไกลโฟเซตกันอย่างแพร่หลายและใช้กันอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนานส่งผลให้เกิดการสะสมในแหล่งน้ำจึงเป็นเหตุให้กระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำ เมื่อได้มีการนำไกลโฟเซตมาใช้ก็จะกระจายตัวลงไปในพื้นที่แวดล้อม มีการตกค้างในดิน กระจายตัวลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหานี้ขึ้นนั้นมาจากการฉีดพ่นสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำโดยตรงเพื่อต้องการที่จะกำจัดวัชพืชและยุงที่อยู่ในน้ำ การทิ้งหรือชำระล้างบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชในบริเวณพื้นที่ทำการเกษตรใกล้กับแหล่งน้ำ ฝนที่ตกลงมาชำระล้างหน้าดินที่มีการใช้สารเคมีมาก่อนทำให้สารเคมีนั้นลงสู่แหล่งน้ำ¹²

4 ปัญหาที่เกิดจากการห้ามนำเข้าและจำกัดการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร

จากการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้าระหว่างประเทศ ด้านการเมืองระหว่างประเทศ รวมถึงยังก่อให้เกิดปัญหาต่ออุตสาหกรรมที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ของประเทศไทยอีกด้วย

การค้าระหว่างประเทศนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาความเจริญเติบโตในด้านเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาโดยเฉพาะในเรื่องของการส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์ ซึ่งการส่งออกสินค้านั้นถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจในประเทศไทยที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้อย่างมาก โดยประเทศไทยนั้นมีสินค้าที่ส่งออกหลากหลายประเภททั้งสินค้าเกษตร สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรม เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง สินค้าประเภทอาหารทะเลแช่แข็ง ผัก ผลไม้ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ เป็นต้น ซึ่งจากการที่ประเทศไทยได้มีการห้ามนำเข้าและจำกัดการนำเข้าสารเคมีเกษตรนั้นก่อให้เกิดปัญหาต่อการค้าระหว่างประเทศกล่าวคือหากประเทศไทยมีการห้ามนำเข้าและจำกัดการใช้

¹⁰ สุราทิพย์ นูรณสตินนท์ และคณะ, “ความเข้มข้นของคลอร์ไพริฟอสเมตาโบไลต์ในปัสสาวะและพฤติกรรมการใช้คลอร์ไพริฟอสของผู้ประกอบอาชีพรับจ้างฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืชในจังหวัดสุพรรณบุรี” (2563) 46:4 วารสารควบคุมโรค 473, 474-475.

¹¹ หัตยา จิตรพัสดุ ฌัญญา วราวนิชกุล และปทุมพร เมืองพระ, “การศึกษาความเป็นพิษของไกลโฟเซตทางการค้าต่อการเคลื่อนที่ขนาดของลำตัว การสืบพันธุ์ และกิจกรรมของเอนไซม์ Catalase ของไรแดง *Moina Macrocopa*” (2558) 38:2 วารสารวิจัยและพัฒนา มจร 133, 135.

¹² ชูติมา ถนอมสิทธิ์ และณณนาถ มาลารัมย์, “ผลกระทบของไกลโฟเซตที่มีต่อสัตว์น้ำ” (2560) 39:1 วารสารวิทยาศาสตร์ คชสาร 98, 100-103.

สารเคมีเกษตรทั้งสามชนิดแล้วอาหารหรือวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศที่ยังมีการใช้สารเคมีเกษตรทั้งสามชนิดนี้อยู่ หรือประเทศไทยได้มีการกำหนดค่าสารพิษตกค้างเป็นศูนย์หรือต่ำเกินไป ประเทศเหล่านั้นก็อาจจะไม่สามารถส่งออกอาหารหรือวัตถุดิบที่ประเทศไทยต้องการมาให้ประเทศไทยได้ ในเมื่ออาหารหรือวัตถุดิบที่ต่างประเทศไม่สามารถทำการค้ากับประเทศไทยได้ก็จะเป็นเหตุให้ประเทศไทยมีวัตถุดิบในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดโลกจึงส่งผลให้ประเทศไทยไม่มีสินค้าที่จะทำการค้ากับประเทศอื่น ๆ

นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่องทางการเกษตรและอุตสาหกรรมที่ต้องนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศที่มีการใช้สารเคมีเกษตรทั้งสามชนิด สำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์นั้นต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศมาใช้ในการผลิตมากกว่าครึ่ง โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นถั่วเหลืองและกากถั่วเหลือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญในการผลิต ซึ่งประเทศที่จะนำเข้าหลักมีการระบุว่าไม่สามารถส่งออกสินค้าให้กับประเทศไทยได้หากมีการกำหนดค่าสารพิษตกค้างเป็นศูนย์ ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ถือได้ว่าเป็นต้นน้ำของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศ เพราะหากมีการห้ามใช้สารเคมีเกษตรสามชนิดแล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะกระทบตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูกพืชอาหารสัตว์ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ ต่อเนื่องไปยังเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสัตว์ และกระทบไปตลอดจนถึงอาหารต่าง ๆ ที่ส่งขายภายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ¹³

5 วิเคราะห์พันธกรณีที่เกี่ยวข้องที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติภายใต้ความตกลงความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) มาตรา 20

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า ได้บัญญัติเกี่ยวกับกฎระเบียบหลักการให้ประเทศที่เป็นสมาชิกปฏิบัติตามเพื่อเป็นการบรรลุดูประสงค์ของ WTO แล้ว GATT ยังได้มีการบัญญัติข้อยกเว้นทั่วไป (General Exceptions) เอาไว้ในกรณีที่ประเทศสมาชิกมีความจำเป็นเพื่อบรรลุประสงค์เชิงนโยบายของรัฐ (policy objectives) ในการปกป้องประโยชน์หรือคุณค่าบางประการที่มีความสำคัญ ซึ่งบทบัญญัตินี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการถ่วงดุลระหว่างการค้าเสรีและการเคารพอำนาจอธิปไตยของประเทศที่เป็นสมาชิกให้มีความเหมาะสม¹⁴ และเนื่องจาก WTO หรือ GATT ก่อตั้งขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการค้าเสรีและการแข่งขันที่เป็นธรรม จึงได้มีการบัญญัติหลักพื้นฐานเพื่อใช้เป็นกลไกหรือเครื่องมือที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าว ได้แก่ หลักการไม่เลือกปฏิบัติระหว่างสมาชิก (non-discrimination principle) เป็นหลักการที่กำหนดให้ประเทศที่เป็นสมาชิกจะต้องไม่เลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าที่นำเข้าจากประเทศของสมาชิกอื่น ๆ กับสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศของตน โดยเป็นไปตามหลักการปฏิบัติแก่ชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored Nation Treatment : MFN) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment : NT)¹⁵

¹³ เพิ่งอ้าง.

¹⁴ ปรางค์สิริฉัตร อเนกสุวรรณกุล, ข้อพิจารณาในเรื่องความจำเป็น (Necessity Test) ภายใต้บทบัญญัติมาตรา XX (a) (b) (d) ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า ค.ศ. 1994 (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) 72.

¹⁵ กัญจน์วิ ศรีจิรภัทร, ความสอดคล้องของมาตรการกีดกันทางการค้าของสหรัฐอเมริกา เพื่อคุ้มครองเทคโนโลยีสารสนเทศตามความตกลง GATT (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) 60-61.

ข้อยกเว้นทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ใน GATT มาตรา 20 ได้มีการกำหนดไว้ว่า ประเทศผู้นำเข้าใช้มาตรการใด ๆ ที่อาจเป็นการขัดกับหลักการของความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลกได้ แต่จากการใช้มาตรการเหล่านั้นจะต้องใช้เท่าที่จำเป็นไม่เป็นการทำตามอำเภอใจ (arbitrary) หรือเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่สมเหตุผล (unjustifiable discrimination) และในขณะเดียวกันนั้นจะต้องไม่เป็นการกีดกันอย่างเคลือบแฝงต่อการค้าระหว่างประเทศด้วย (disguised restriction on international trade) ซึ่งประเด็นในส่วนของ GATT มาตรา 20 ที่ได้มีการถูกหยิบยกขึ้นมาใช้บ่อยที่สุดนั้นเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยมีบทเฉพาะคือ มาตรา 20 (b) และมาตรา 20 (g) โดยมาตรการดังกล่าวนี้มีผลบังคับใช้ควบคู่ไปกับข้อจำกัดการผลิตหรือบริโภคภายในประเทศ¹⁶

5.1 ข้อยกเว้นภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นมาตรการจำเป็นต่อการปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ซึ่งจะต้องกำหนดมาตรการโดยไม่เป็นการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจต่อประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน หรือจะต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง¹⁷ ประเทศไทยจะต้องมีการพิจารณาว่ามาตรการห้ามนำเข้าและการจำกัดการใช้ นั้นเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) โดยเป็น “มาตรการที่จำเป็น” หรือไม่ ซึ่งจะต้องแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1) มาตรการห้ามนำเข้าพาราควอต และคลอร์ไพริฟอส จากการที่ประเทศไทยออกมาตรการและได้กำหนดให้มีค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดเอาไว้เข้มงวดกว่ามาตรฐานที่ Codex กำหนด จะต้องพิจารณาว่าเป็น “มาตรการที่จำเป็น” หรือไม่ และต้องมีการพิจารณาจากการ “ชั่งน้ำหนักเพื่อหาจุดสมดุล” และจากบริบทของสภาพวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม หรือบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

การที่ประเทศไทยกำหนดค่าปริมาณสารพิษตกค้างเข้มงวดกว่า Codex นั้น ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีเทคโนโลยีที่สามารถตรวจสอบหาค่าสารพิษตกค้างสูงสุดในสินค้าทางการเกษตรได้ละเอียดถึงขนาดที่กำหนดเอาไว้ และเมื่อไม่สามารถตรวจสอบหาค่าสารพิษตกค้างในปริมาณที่ต่ำมากในสินค้าเกษตรจึงมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการตรวจสอบค่าสารพิษตกค้างทำให้ต้องมีรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อจ่ายค่าตรวจสอบสารพิษ จึงเป็นมาตรการที่สิ้นเปลืองและอาจส่งผลกระทบต่องบประมาณของประเทศเป็นอย่างมาก จากการที่เป็นมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงสามารถเลือกใช้มาตรการทางเลือกอื่นได้คือ อาจใช้มาตรฐานของ Codex ในการกำหนดค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดของสินค้าเกษตรที่ได้มีการนำเข้ามาเป็นค่ามาตรฐานในการตรวจสอบค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดได้ นอกจากจะไม่ส่งผลให้ประเทศไทยต้องประสบกับความยุ่งยากแล้วยังมีผลเป็นการกีดกันทางการค้าน้อยกว่า และได้ผลลัพธ์ในระดับที่รัฐบาลของประเทศไทยต้องการด้วย

¹⁶ อัจฉริย์ สุวรรณระกูล, หัวข้อที่ 5 สารสำคัญของข้อยกเว้นตามมาตรา 20 (Article XX) และปัญหาการใช้และการตีความข้อยกเว้นตามมาตรา 20 (Article XX) (10 เมษายน 2566) GotoKnow <<https://www.gotoknow.org/posts/63495>>.

¹⁷ ดวงแก้ว นพพรพรหม, ปัญหาและแนวทางการตีความมาตรา 20 (บี) และมาตรา 20 (จี) ภายใต้แกตต์/องค์การการค้าโลก (นิติศาสตร์ มหบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552) 70.

ซึ่งหากประเทศไทยใช้มาตรการทางเลือกโดยใช้มาตรฐานของ Codex ในการกำหนดค่าปริมาณสารพิษสูงสุดในการนำเข้าสินค้าทางการเกษตรนั้นถือว่าเป็นทางเลือกที่มีความเหมาะสมกว่าและทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งผลลัพธ์ในการปกป้องชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมในระดับที่ประเทศไทยต้องการได้มากกว่า ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำคัญของวัตถุประสงค์ที่ประเทศไทยต้องการปกป้องชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศกับมาตรการทางเลือกอื่น ประเทศไทยไม่ได้ประสบกับความยุ่งยากที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการทางเลือกมากกว่ามาตรการที่ประเทศไทยเป็นผู้ออกเอง มาตรการดังกล่าวของประเทศไทยจึงเข้าข่ายไม่เป็น “มาตรการที่จำเป็น” ในการปกป้องชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศภายใต้ GATT มาตรา 20 (b)

2) มาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต ประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดของไกลโฟเซตเอาไว้ ดังนั้นจึงกำหนดให้การตรวจพบปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดจะต้องไม่เกินกว่าข้อกำหนดของคณะกรรมการของโครงการมาตรฐานอาหาร FAO/WHO หรือ Codex กำหนด มาตรการจำกัดการใช้ดังกล่าวของประเทศไทยที่อ้างว่าเป็นการปกป้องชีวิตและสุขภาพของประชาชน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศจึงไม่ขัดกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b)

เมื่อมาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตของประเทศไทยเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) ซึ่งเป็นวรรคย่อยของข้อยกเว้นทั่วไปแล้ว จึงต้องกลับมาพิจารณาว่ามาตรการนั้นสอดคล้องกับส่วนของบทนำหรือขาไปของข้อยกเว้นทั่วไปภายใต้ GATT มาตรา 20 หรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ประเทศไทยกำหนดมาตรการขึ้นโดยที่ไม่มีเหตุอันสมควร อันเป็นลักษณะที่จะเป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝงและอาจเป็นการเลือกปฏิบัติทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรการที่กำหนดขึ้นตามวรรคย่อยได้ ซึ่งมาตรการจำกัดการใช้ที่ประเทศไทยกำหนดนั้นจะต้องผ่านเงื่อนไขทั้ง 3 ประการดังนี้

ซึ่งมาตรการจำกัดการใช้ที่ประเทศไทยกำหนดนั้นจะต้องผ่านเงื่อนไขโดยจะต้องไม่บังคับใช้ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจระหว่างประเทศที่มีสถานการณ์ที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน จากมาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตที่ประเทศไทยกำหนดให้ใช้มาตรฐานเดียวกับที่ Codex กำหนด เป็นการใช้มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ประเทศอื่นใช้โดยทั่วไปมีรูปแบบของการใช้บังคับที่ไม่เข้มงวดจนเกินไป อีกทั้ง

2.1) มาตรการของประเทศไทยจะต้องไม่บังคับใช้ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจระหว่างประเทศที่มีสถานการณ์ที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จากมาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตที่ประเทศไทยกำหนดให้ใช้มาตรฐานเดียวกับที่ Codex กำหนด เป็นการใช้มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ประเทศอื่นใช้โดยทั่วไปมีรูปแบบของการใช้บังคับที่ไม่เข้มงวดจนเกินไป

2.2) มาตรการของประเทศไทยจะต้องไม่บังคับใช้ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติอย่างที่ไม่สามารถให้เหตุผลอันสมควรได้ระหว่างประเทศที่มีสถานการณ์เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งการออกมาตรการดังกล่าวของประเทศไทยที่กำหนดค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดของไกลโฟเซตไว้ตามมาตรฐานที่ Codex กำหนด ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวในระหว่างประเทศสมาชิกต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน และไม่ได้เลือกปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกใดประเทศสมาชิกหนึ่งเป็นการเฉพาะ

2.3) มาตรการของประเทศไทยจะต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง โดยการออกมาตรการดังกล่าวในการกำหนดค่าปริมาณสารพิษสูงสุดของไกลโฟเซตไว้ตามมาตรฐานของ Codex ที่ประเทศไทยใช้มาตรฐานนี้ ประเทศไทยดำเนินการโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์เชิงนโยบายในการปกป้องชีวิตและสุขภาพของประชาชน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศตามที่ประเทศไทยได้มีการกล่าวอ้างจึงไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากเงื่อนไขทั้ง 3 ประการแล้วมาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตของประเทศไทยจึงสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) และสอดคล้องกับส่วนของบทนำหรือซาโปของข้อยกเว้นทั่วไปภายใต้ GATT มาตรา 20

สรุปได้ว่าจากการออกมาตรการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) เนื่องจากไม่เข้าข่ายเป็นมาตรการที่จำเป็นและประเทศไทยสามารถใช้มาตรการทางเลือกอื่นที่ไม่เป็นการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของคน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมได้ ส่วนมาตรการการจำกัดการใช้ดังกล่าวสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) เนื่องจากไม่มีลักษณะเป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝงและเป็นการเลือกปฏิบัติ

5.2 ข้อยกเว้นภายใต้ GATT มาตรา 20 (g) กล่าวถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเป็นหนึ่งในข้อยกเว้นทั่วไป ซึ่งมาตรานี้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อาจสูญสิ้นได้ หากว่ามาตรการดังกล่าวได้กระทำไปพร้อมกับการจำกัดการผลิตและการบริโภคภายในประเทศ การใช้มาตรานี้จะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจหรือไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง¹⁸ จากการออกมาตรการของประเทศไทยที่อ้างว่าออกมาเพื่อเป็นการปกป้อง ชีวิตของคน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศและอ้างว่าไม่ขัดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศในส่วน of มาตรา 20 (g) นั้นจะต้องตีความว่ามาตรการที่ออกมานั้นเป็น “มาตรการที่เกี่ยวข้อง” กับ “การอนุรักษ์ธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป” โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) มาตรการห้ามนำเข้าพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส หากพิจารณาในส่วน of ความเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ความเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมจะมีระดับความเป็นอันตรายที่น้อยกว่าไกลโฟเซต เช่น คลอร์ไพริฟอสนั้นแทบจะไม่มีระดับความเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมเลยเนื่องจากไม่เป็นสารที่ตกค้างยาวนาน

¹⁸ เฟิงอ้าง, 144.

ในสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้มาตรการดังกล่าวของประเทศไทยจึงเป็นมาตรการที่กีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง เพราะมาตรการที่ออกมาเพื่อต้องการปกป้องสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้สอดคล้องกับความเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจะตีความว่าความเป็นอันตรายของพาราควอตและคลอร์ไพริฟอสที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้นจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็น “ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป” หรือไม่ ซึ่งคำว่า “ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป” ในที่นี้จะรวมถึงสิ่งแวดล้อมตามที่รัฐบาลของประเทศไทยต้องการปกป้อง เช่น ดิน น้ำ พืชพันธุ์ สัตว์ ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศภายในประเทศไทย การใช้พาราควอตและคลอร์ไพริฟอสในการกำจัดศัตรูพืชไม่ได้มีความเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมจนถึงขนาดที่จะทำให้สิ่งไม่มีชีวิตที่ต้องใช้กระบวนการทางธรรมชาติในการเกิดเป็นระยะเวลายาวนานหมดสิ้นไปได้เนื่องจากมีระดับความรุนแรงที่น้อยและไม่ได้ส่งผลกระทบโดยตรง จึงไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (g)

2) มาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซต ระดับของการออกมาตรการของประเศนั้นมีความเข้มงวดที่ไม่เท่ากัน โดยไกลโฟเซตหากมีการใช้อย่างถูกต้องประสงคก็จะมีระดับความเป็นพิษที่น้อยกว่าพาราควอตและคลอร์ไพริฟอส แต่หากมีการใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ก็จะเป็นสารเคมีที่มีความเป็นอันตรายมากกว่า ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีความกังวลมากถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะยาวจากการใช้ไกลโฟเซต ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เกิดปัญหาการปนเปื้อนทางดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ พืชพันธุ์และสัตว์ป่า แร่ธาตุและพลังงาน ขยะมูล ฝอย นำไปสู่ปัจจัยการเติบโตของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติบางชนิดที่ต้องใช้ระยะเวลานาน อาจล่าช้าหรือสูญหายไปไม่สามารถทดแทนได้หรือใช้เวลานานในการทดแทนขึ้นใหม่ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป ซึ่งจากการการนำไกลโฟเซตมาใช้กำจัดวัชพืชโดยส่วนใหญ่ ไกลโฟเซตจะกระจายตัวลงไปในสิ่งแวดล้อม มีการตกค้างในดิน กระจายตัวลงสู่แหล่งน้ำ การที่ไกลโฟเซตเป็นสารเคมีที่ตกค้างในสิ่งแวดล้อมยาวนานจึงส่งผลกระทบให้ทรัพยากรธรรมชาติจำพวกแร่ธาตุซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่ต้องใช้การเกิดเป็นระยะเวลายาวนานที่อยู่ในดินเกิดผลกระทบและอาจสูญสิ้นไปในอนาคตได้ จึงเข้าข่ายเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปตามมาตรา 20 (g)

เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปตามมาตรา 20 (g) การที่ประเทศไทยใช้ข้อยกเว้นในวรรคย่อยนี้ในการกล่าวอ้างเพื่อไม่ให้มาตรการที่ออกมาเป็นการขัดกับพันธกรณีภายใต้ GATT ประเทศก็จะต้องมีการพิจารณาว่ามาตรการดังกล่าวเข้าข่ายเป็นข้อยกเว้นทั่วไปตามบทนำของมาตรา 20 หรือไม่ ซึ่งการพิจารณาว่ามาตรการจำกัดการใช้ไกลโฟเซตเป็นข้อยกเว้นทั่วไปตามบทนำของมาตรา 20 ภายใต้มาตรา 20 (g) นั้นจะใช้วิธีการพิจารณาเช่นเดียวกับมาตรา 20 (b)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าการที่รัฐบาลของประเทศไทยได้มีการออกมาตรการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และจำกัดการใช้ไกลโฟเซตนั้น รัฐบาลได้มีการออกมาตรการดังกล่าวก็เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองชีวิต

และสุขภาพของประชาชน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศให้มีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี ทั้งสามชนิดดังกล่าว แต่มาตรการของประเทศไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) เพราะไม่เข้าข่ายมาตรการที่จำเป็นและมาตรการของประเทศสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (g) แต่ยังไม่สอดคล้องกับส่วนของชาโป

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของสารเคมีในการประเมินความปลอดภัยของสารเคมีเพื่อเป็นการปกป้องสุขภาพและชีวิตของประชาชน พืช และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) ในระยะแรก เนื่องจากมาตรการของประเทศไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (b) เพราะไม่เข้าข่ายมาตรการที่จำเป็น รัฐบาลจึงควรจะดำเนินการในการกำหนดค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดตามมาตรฐานของ Codex และเนื่องจากมาตรการของประเทศสอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ GATT มาตรา 20 (g) แต่ยังไม่สอดคล้องกับส่วนของชาโป รัฐบาลจึงควรดำเนินการตรวจค่าปริมาณสารพิษตกค้างของสินค้าภายในประเทศให้เข้มงวดอย่างน้อยระดับเช่นเดียวกับสินค้าที่ได้มีการนำเข้ามา

2) ในระยะกลาง รัฐบาลควรดำเนินการประเมินความเสี่ยงและบริหารจัดการความเสี่ยงของสารเคมีให้เหมาะสม โดยรัฐจะต้องจัดให้มีการคัดกรองสารเคมีตามความเสี่ยงในการกำหนดความสำคัญของสารเคมี และจะต้องจัดให้มีการประเมินความเสี่ยงของสารเคมีว่าสารเคมีนั้นส่งมีความสมเหตุสมผลต่อสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขของการใช้งานของสารเคมีหรือไม่ และหากประเมินแล้วสารเคมีนั้นมีความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมรัฐบาลจะต้องจัดให้มีการบริหารความเสี่ยงนั้น นอกจากนี้ จะต้องมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการควบคุมสารเคมีโดยตรง และเมื่อมีการออกกฎหมายแล้วรัฐบาลจะต้องมีมาตรการในการควบคุมดูแลตามกฎหมายโดยจะต้องมีการบังคับใช้และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการออกมาตรการหรือกฎหมายในการกำกับดูแลนั้นจะต้องสามารถปฏิบัติได้จริงด้วย และรัฐบาลจะต้องมีการจัดหาสารอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมทั้งในเชิงประสิทธิภาพและต้นทุนเพื่อเป็นการทดแทนจากการที่ได้มีการออกมาตรการห้ามนำเข้าพาราควอต คลอร์ไพริฟอส และจำกัดการใช้ไกลโฟเซต

3) ในระยะยาว รัฐบาลควรดำเนินการจัดให้มีการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการโดยเฉพาะในเรื่องของการใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์และการใช้สารเคมีตามที่ฉลากมีการกำหนดไว้ และรัฐบาลควรมีการพิจารณามาตรการของประเทศคู่ค้าว่ามีมาตรการอื่นใดที่สามารถนำมาปรับใช้ภายในประเทศไทยได้ โดยที่สามารถได้ผลลัพธ์ที่เทียบเท่ากับวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลต้องการ กล่าวคือ เพื่อเป็นการลดโอกาสที่สารเคมีจะตกค้างในสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กัญจน์รวี ศรีจิรภัทร, *ความสอดคล้องของมาตรการกีดกันทางการค้าของสหรัฐอเมริกา เพื่อคุ้มครองเทคโนโลยีสารสนเทศตามความตกลง GATT*(นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558).
- กนกอร แซ่เบ๊ และ โกวิท โพธิสาร, *สยามพาราควอต ประเทศอาบสารพิษ*(14 เมษายน 2563) WAY <<https://waymagazine.org/siam-paraquat/>>.
- กลุ่มสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร, *การปลูกถั่วเหลือง 2555*(19 มีนาคม 2564) กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ <<http://www.doae.go.th/km62/download/2361book.pdf>>.
- กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, *ข้อมูลการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในประเทศไทย* (17 มกราคม 2564) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข <<http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/210>>.
- คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี PoisonCenter.mahidol.ac.th, *พิษจลนศาสตร์และพิษพลศาสตร์*(13 เมษายน 2563) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี <<https://med.mahidol.ac.th/poisoncenter/th/dx-cov/Kinetic/kinetic>>.
- ชุติมา ถนอมสิทธิ และนฤนาถ มลารัมย์, “ผลกระทบของไกลโฟเสฟที่มีต่อสัตว์น้ำ” (2560) 39:1 *วารสารวิทยาศาสตร์ คชศาสตร์*.
- ดวงแก้ว นพพรพรหม, *ปัญหาและแนวทางการตีความมาตรา 20 (บี) และมาตรา 20 (จี) ภายใต้ได้แก่เกิด/องค์การการค้าโลก* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552).
- ปรังค์สิริณทร อเนกสุวรรณกุล, *ข้อพิจารณาในเรื่องความจำเป็น (Necessity Test) ภายใต้บทบัญญัติมาตรา XX(a)(b)(d) ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า ค.ศ. 1994*(นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558).
- ฝ่ายข้อมูล มูลนิธิชีววิถี, *สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและความเสื่อมโทรมในระบบนิเวศ*(23 เมษายน 2563) BioThai <<https://biothai.net/node/8688>>.
- สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม, *สภาพความเสี่ยงในอาหารกลุ่มธัญพืช ถั่วเมล็ด และผลิตภัณฑ์* (19 มีนาคม 2564) เว็บไซต์ <http://www.nfi.or.th/foodsafety/upload/research_risk/pdf/grains.pdf>.

สุรชาติ บวรสถิตินนท์ และคณะ, “ความเข้มข้นของคลอรีนไฟรฟอสเมตาโบไลต์ในปัสสาวะและพฤติกรรมการใช้คลอรีนไฟรฟอสของผู้ประกอบอาชีพรับจ้างฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืชในจังหวัดสุพรรณบุรี” (2563) 46:4 *วารสารควบคุมโรค*.

สุภาวดี จันทริก, *REACH กับอนาคตส่งออกของไทย* (10 ธันวาคม 2565) เว็บไซต์ <https://www.ditp.go.th/contents_attach/78004/78004.pdf>.

สยามรัฐออนไลน์, *6 สมาคมฯ ยืนยันผลกระทบจากการแบน 3 สารเคมีตามทั่วประเทศ ส่อเกิดวิกฤตขาดแคลนอาหาร* (15 กันยายน 2564) สยามรัฐ <<https://siamrath.co.th/n/116795>>.

หัตยา จิตรพัสดุ ญญา วราวิชกุล และปทุมพร เมืองพระ, “การศึกษาความเป็นพิษของไกลโฟเซตทางการค้าต่อการเคลื่อนที่ ขนาดของลำตัว การสืบพันธุ์ และกิจกรรมของเอนไซม์ Catalase ของไรแดง *Moina Macrocopa*” (2558) 38:2 *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร*.

อัจฉรีย์ สุวรรณระณกุล, หัวข้อที่ 5 *สาระสำคัญของข้อยกเว้นตามมาตรา 20 (Article XX) และปัญหาการใช้และการตีความข้อยกเว้นตามมาตรา 20 (Article XX)* (10 เมษายน 2566) GotoKnow <<https://www.gotoknow.org/posts/63495>>.

--, *บทที่ 2 มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป* (10 ธันวาคม 2565) เว็บไซต์ <[https://www.sme.go.th/upload/mod_download/doc\(8\)-20171019172106.pdf](https://www.sme.go.th/upload/mod_download/doc(8)-20171019172106.pdf)>.

--, *ระบบการทำเกษตรอินทรีย์* (19 มีนาคม 2564) เว็บไซต์ <<https://sites.google.com/site/adecmju2602/kestrkrmm/khx-taek-tang-rahwang-kestr-xin-thiy-kab-kestr-khemi/kestr-xinthriy/hlak-kar-tha-kestr-xinthriy/kar-tha-kestr-xinthriy-ni-rabb-pluk-phuch/khxdi-laea-khx-seiy-khxng-kestr-xinthriy>>.

--, *REACH ของสหภาพยุโรป* (10 ธันวาคม 2565) เว็บไซต์ <[http://rubber.oie.go.th/file/REACH ของสหภาพยุโรป.pdf](http://rubber.oie.go.th/file/REACH%20ของ%20สหภาพยุโรป.pdf)>.

Davis, Michelle. *Pesticides and Aquatic Animals: A Guide to Reducing Impacts on Aquatic Systems* (19 มีนาคม 2564) เว็บไซต์ <<https://www.pubs.ext.vt.edu/420/420-013/420-013.html>>.

